בעל שם טוב על התורה — חקת

דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה וגו', נודע מה שאמר הבעל שם טוב ז"ל ששאלוהו על ענין פרה אדומה היכן הוא רמוזה לבא מזה לעבודת השם יתברך תמיד, כמו שלימד הבעל שם טוב זלה"ה שכל המצוות הם נצחיות בשכל, אף שבפועל הם בזמן ובמעשה, מכל מקום בשכל הם תמיד נצחיים, כי התורה הוא אלהותו ואלהותו נצחיות, כמו שאומרים כל תלמידי הבעש"ט ז"ל בשמו, שכל התורה צריכה להמצא תמיד בכל זמן בדרך חכמה ושכל, שיש ללמוד מכל מצוה רמיזתה, ושאלוהו על פרה אדומה שאפילו בזמן בית המקדש לא נהג אלא לעתים רחוקות, כדאיתא במשנה במס' פרה (פרק ג' משנה ה') ומי עשאום וכו', ומה גם שמטהרת טמאים ומטמאה טהורים:

והשיב הבעש"ט זלה"ה שזהו ענין הגבהות, שמתחלה אם האדם מתנהג בדרך לא טוב והוא רחוק מהשם יתברך, התחלת תיקונו הוא מצד הגבהות, ושלא לשמה, כמו להתפארות, או בשביל שיזכה לעולם הבא שזהו גם כן גבהות נסתר, שחושב שראוי שישלם לו השם יתברך שכר על מעשיו, וחושב את עצמו שעושה איזה דבר למענו יתברך שמו, ובאמת מצידנו בלתי כח הבורא מה אנו, והאיך יתכן לקבל שכר, רק שמתחלה אי אפשר לבא לזה, וח"ו ישאר בחיצונייות, והותר לו לאחוז בגבהות והתפארות ויעשה שלא לשמה (פסחים ד"נ ע"ב) ומתוך שלא לשמה יבא לשמה, אבל בלשמה צריך להיות זך ונקי מכל סוג גבהות, כי אם יתערב בו גבהות ח"ו תפסול העבודה, נמצא הגבהות מטהרת הטמאים הרחוקים מהשם יתברך, ומטמא את הטהורים שנתקרבו כבר להשם יתברך, שח"ו אם יתערב בהם גבהות יתועב לפני ה':

והענין הזה אפילו בצדיקים שכבר הם טהורים הוא נוהג תמיד על דרך הנ"ל, שצריך להתקרב להשם יתברך בגבהות ושפלות, כי קודם שרוצה האדם להתקרב להשם יתברך על ידי איזה מצוה גדולה ותורה או תפלה, נמצא שעדיין הוא מרוחק, ונמצא שלערך הקירוב שיתקרב ויתקדש אחר כך על ידי העובדא שעתיד לעשות, נקרא עתה על דרך הכינוי טמא ומרוחק מהשם יתברך, ואי אפשר להתקרב להשם יתברך אם לא יהיה לו גבהות, פירוש, דיש קטנות וגדלות בקדושה, ולעומת זה בסטרא אחרא ר"ל, דבסט"א קטנות היינו שהיצר הרע אומר לו אתה אינך ראוי לעשות מצוה גדולה ועובדא כזו, ועל כן צריך שיגבה לבו בדרכי ה' השם יתברך, כמאמר רבותינו ז"ל במשנה (סנהדרין דל"ז ע"א) למה נברא אדם יחידי שצריך לומר עלי העולם עומד כו, דאם לא כן, יאמר לו יצרו שאתה אינך ראוי להתקרב אליו על ידי עובדא זו, לזה צריך להשתמש בגבהות, ושיגבה לבו בדרכי ה' להתקרב דווקא, ובאמת הוא שפלות כמו שאמרנו לעיל, רק שדומה לגבהות נגד היצר הרע שרוצה לפתותו מצד מצוה שמצוה להיות שפל, ואם כן על ידי גבהות זה יטהר, ויקרב את עצמו אל השם יתברך, כשיעשה העובדא של תורה או תפלה או מצוה, ואחר כך בעת

העובדא שעושה אז אחר כך, צריך להיות נשמר מכל צד גבהות, וישפיל את עצמו לפני השם יתברך ולפני כל, וזה קטנות שבקדושה, שלא ידומה לו שהוא גדול מחבריו, כשרואה שהם אינם עושים עובדא זו, נמצא הגבהות בשעת מעשה המצוה שאז הוא נקרא טהור, ואז הגבהות מטמא טהורים ח"ו:

והגבהות נקרא פרה, שמפרה ומגדיל דעת האדם, וגם אדומה מצד הקליפה, על כן צריך להשליך אל תוך שרפת הפרה עץ ארז ואזוב ושני תולעת, דאמרינן בגמרא (ובמדרש תנתומא פ' מצורע סי' ג') מי שהתגאה כארז וכו' ישפיל כאזוב ע"ש, ופסק הרמב"ם (בפרק י"א מהל' טומאת צרעת הלכה א') מקל של ארז ארכו אמה, פירוש כנ"ל, שהגבורות וגדלות שיקח לעצמו לעשיית המצוה יהיה מדוד ומשוער באמה ובמדה, ואחר כך תיכף ישפיל עצמו כאזוב, ונקרא זה פרה אדומה המטהרת טמאים וכו':(כתר שם טוב ח"ב די"ח ע"א).

יש שני מיני מוסר אחד לתלמידי חכמים ואחד להמוני עם, ולכל אחד צריך לומר לפי בחינתו ומדרגתו וכמו שאמרו בזוהר הקדוש (יתרו דע"ט ע"ב) כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל וכו', שצריך להזהיר על שום פנייה חיצונית לתלמידי חכמים, מה שאין כן להמוני עם שרי, שזהו כוונת חכמינו ז"ל (פסחים ד"נ ע"ב) לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך וכו', ובזה שמעתי מהרב המגיד מו"ה מנחם מענדל ענין פרה אדומה שמטמא טהורים ומטהר טמאים וכו' ודפח"ח:(תוי"י ריש פ' אמור דק"י ע"א).

וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים וגו'. מבואר לעיל בפ' קדושים אות י"ד ועיין לקמן במאמרי ר"ה ויו"כ אות ו':

סליק פרשת חקת בס"ד